

Andrzej Seremet

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1993 r. III KRN 238

Palestra 39/1-2(445-446), 234-238

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1993 r.*

III KRN 238/93

Teza glosowanego wyroku brzmi:

„Relacje między kilkoma wyrokami, co do których analizowane są podstawy do wydania wyroku łącznego, stwarzać mogą możliwość rozwiązań alternatywnych. W tych wypadkach należy wybierać taki wariant, który stanowi rozstrzygnięcie dla oskarżonego najkorzystniejsze w zakresie możliwości orzeczenia kary łącznej”.

I. Stanowisko zawarte w glosowanym wyroku wyraził Sąd Najwyższy na tle następującej sytuacji procesowej:

Sąd Wojewódzki w S. wyrokiem łącznym połączył na mocy art. 66, 67 § 1 k.k. wyroki:

– Sądu Rejonowego w Z. z dnia 30 maja 1990 r. w którym Mirosław D. został skazany za czyn popełniony w dniu 15 lutego 1990 r., na podstawie art. 199 § 2 k.k. w zw. z art. 60 § 2 k.k., przy zastosowaniu art. 61 k.k. oraz art. 36 § 1 k.k.¹ na karę 500 000 tysięcy złotych grzywny,

– Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 27 stycznia 1992 r., w którym Mirosław D. skazany został za czyn popełniony w nocy z 9 na 10 stycznia 1990 r., na podstawie art. 208 k.k. w zw. z art. 61 k.k. i art. 36 § 3 k.k. na 2 lata pozbawienia wolności i milion złotych grzywny –i wymierzył skazanemu łączną karę grzywny w kwocie 1 000 000 złotych, uznając jednocześnie, że wyrok z dnia 27 stycznia 1992 r., w części dotyczącej kary pozbawienia wolności, podlega odrębnemu wykonaniu.

Tym samym wyrokiem Sąd Wojewódzki w S. umorzył postępowanie w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym także wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 27 maja 1991 r., skazującego Mirosława D. za czyn popełniony w nocy z 13 na 14 sierpnia 1990 r., na podstawie art. 208 k.k. w zw. z art. 60 § 2 k.k. oraz art. 36 § 3 k.k. na karę 3 lat pozbawienia wolności i 800 000 złotych grzywny.

Wyrok powyższy został utrzymany w mocy przez Sąd Apelacyjny w Ł.

Oba powołane wyroki zaskarżył Prokurator Generalny w drodze rewizji nadzwyczajnej na korzyść skazanego, podnosząc zarzut obrazy

* Wyrok publikowany w OSNKW 1994, z. 1–2, poz. 11

prawa materialnego, polegającej na odmowie połączenia kar pozbawienia wolności i grzywnien orzeczonych wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 27 stycznia 1992 r. i wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 27 maja 1991 r., mimo że zachodziły warunki określone w art. 66 k.k.

Rewidujący domagał się w związku z tym uchylecia zaskarżonych wyroków i przekazania sprawy Sądowi Wojewódzkiemu w S. do ponownego rozpoznania.

Uwzględniając w pełni zarzuty i wnioski rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy zajął stanowisko przytoczone na wstępie oraz uznał, że wprowadzie wszystkich analizowanych wyroków połączyć się nie da, lecz przestępstwo objęte wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 27 stycznia 1992 r. zostało popełnione 9/10 stycznia 1990 r., czyli przed datą wydania przez Sąd Rejonowy w Z. wyroku z dnia 27 maja 1991 r., dotyczącego czynu dokonanego 13/14 sierpnia 1990 r., a zatem – zdaniem Sądu Najwyższego – „w relacji między tymi wyrokami występował określony w art. 66 k.k. warunek, aby dotyczyły one czynów popełnionych przed osądzeniem jednego z nich”, można więc połączyć kary wymierzone w tych wyrokach.

Ponieważ jednocześnie Sąd Najwyższy podzielił stanowisko Sądu Wojewódzkiego w S., że połączeniu mogły ulec kary objęte wyrokami tegoż Sądu z dnia 27 stycznia 1992 r. i Sądu Rejonowego w Z. z dnia 30 maja 1990 r., doszedł Sąd Najwyższy tą drogą do wniosku, że istnieją dwa warianty łączenia tych trzech wyroków: jeden, przyjęty przez Sąd Wojewódzki w S. i drugi, dostrzeżony przez Sąd Najwyższy. Wybór między nimi ma być uzależniony od tego, która z kar łącznych powstała z tych połączeń okaże się dla oskarżonego korzystniejsza.

Wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 30 maja 1990 r. ma dla Sądu Najwyższego takie tylko znaczenie, że kary w nim orzeczone nie mogą być łączone z karami za przestępstwo popełnione 13/14 sierpnia 1990 r., wymierzonymi w wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 27 maja 1991 r., gdyż „czyn ten został popełniony po dacie wyroku z dnia 30 maja 1990 r.”

II. Z argumentacją Sądu Najwyższego trudno się zgodzić, w istocie bowiem jest ona przykładem nietrafnego – w świetle art. 66 k.k. – rozumienia pojęcia zbiegu przestępstw i jego granicy. Zbiegiem przestępstw (i warunkiem koniecznym, choć niewystarczającym, orzeczenia kary łącznej) jest popełnienie dwóch lub więcej przestępstw zanim zapadł pierwszy² wyrok co do któregośkolwiek z nich³.

Zatem pierwszy wyrok⁴, choćby nieprawomocny, odnoszący się do któregośkolwiek ze zbiegających się realnie⁵ przestępstw jest granicą końcową zbiegu, ponad którą kar łączyć nie można, ponieważ nowe

przestępstwo, popełnione po dacie takiego wyroku, nie tworzy już zbiegu z przestępstwem osądzonym tym wyrokiem⁶. Oczywiście jest, że w razie popełnienia dwóch lub więcej przestępstw w takiej właśnie sytuacji, może powstać między nimi zbieg przestępstw, a w konsekwencji mogą też powstać warunki nowej kary łącznej.

Stanowisko Sądu Najwyższego, prezentowane w głosowanym wyroku niweczy sens zbiegu przestępstw w ten sposób pojmowanego. W głosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy rozważał, czy do łączenia nadają się kary wymienione w poszczególnych wyrokach, w ich (to jest wyroków) konfiguracjach wzajemnych i doszedł do wniosku, że istnieją dwie pary wyroków, w obrębie każdej z nich występują warunki do łączenia kar. Jest to założenie nietrafne w kontekście uregulowania zawartego w art. 66 k.k., ponieważ przystępując do badania warunków orzekania kary łącznej należy ocenić, czy oskarżony popełniał przestępstwa przed datą pierwszego wyroku co do któregośkolwiek z nich, zatem należy brać pod uwagę całość przestępczej działalności do tego punktu czasowego; przestępstwa popełnione po tej dacie nie mogą wchodzić w układ nadający się do łączenia, gdyż nie należą do zbiegu. Innymi słowy – cezura pierwszego wyroku wyklucza jakiegokolwiek kombinacje co do połączenia przestępstw dokonanych po jego zapadnięciu z przestępstwami mającymi miejsce przed jego wydaniem. W konsekwencji nie jest też trafna konkluzja owego założenia, uznająca, jakoby dopuszczalne było łączenie nie tylko wyroków za przestępstwa, które zostały popełnione w takim układzie czasowym, że nie wykazują przeszkody do połączenia, bo przestępstwa nie zostały przegrodzone wyrokiem, co jest oczywiście słuszne, ale też takich wyroków, które **względem siebie** takiej bariery nie mają, chociażby w ogóle istniał wyrok obejmujący przestępstwo popełnione po wydaniu któregośkolwiek z takich wyroków⁷.

Przyjęta przez Sąd Najwyższy koncepcja traktuje w istocie wyrok taki *per non est*. W sytuacji procesowej, do której głosowany wyrok się odnosi, nadawałyby się do połączenia wyroki Sądu Rejonowego w Z. z dnia 27 maja 1991 r. i Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 27 stycznia 1992 r. skoro oba przestępstwa nimi objęte popełniono – odpowiednio – 13/14 sierpnia 1990 r. i 9/10 stycznia 1990 r., zatem przed podjęciem któregośkolwiek z tych wyroków, wszelako tylko przy pominięciu, że w przestępczej działalności oskarżonego był jeszcze czyn popełniony 15 lutego 1990 r., za który skazano go wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 30 maja 1990 r. Ten właśnie wyrok „przedzielał” ciąg wszystkich przestępstw, jakie należało poddać analizie przy ocenie warunków łączenia kar. Wyznaczył on też horyzont zbiegu przestępstw, powodując, że przestępstwo po nim popełnione, to jest 13/14 sierpnia 1990 r., nie może podlegać łączeniu z którymkolwiek z prze-

stępstw objętych pozostałymi wyrokami, jak słusznie uznały to: Sąd Wojewódzki w S. i Sąd Apelacyjny w Ł.

Andrzej Seremet

Przypisy:

¹ Tak w tekście uzasadnienia głosowanego wyroku – źródło publikacji jak w przyp. * Podstawą grzywny winien być tu raczej § 3 art. 36 k.k., skoro oskarżony bez wątpienia działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

² Chodzi o wyrok chronologicznie pierwszy, co wyklucza jakkolwiek uznaniowy wybór sądu w tym względzie. Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1981 r., VI KZP 5/81, OSNPG 1981, z. 5, poz. 44.

³ Zob. A. Spotowski: *Warunkowe zawieszenie wykonania kary a kara łączna*, NP 1979, nr 5, s. 14; Z. Kwiatkowski: *Kara łączna na tle orzecznictwa i doktryny*, „Problemy Praworządności” 1984, nr 8–9, s. 40–41.

⁴ Nie musi to być wyrok skazujący. Trafna wydaje się być tu argumentacja Z. Krauzego, rozróżniającego instytucję zbiegu przestępstw od prostego zbiegu kar. Autor ten uważa za wyrok zamykający zbieg, pierwszy, nieprawomocny wyrok również uniewinniający, umarzający i warunkowo umarzający postępowanie oraz wyrok odstępujący od wymierzenia kary, jeżeli w dalszym postępowaniu o ten sam czyn, zapadł w toku instancji wyrok skazujący (Z. Krauze: *Kara łączna w polskim prawie karnym*, „Palestra” 1972, nr 1, s. 47–48). Zbieg przestępstw „w sytuacji wyroku łącznego” (zob. K. Buchała: *Prawo karne materialne*, Warszawa 1980, s. 626), o którą tu tylko może chodzić, ocenia się wszak po prawomocności wyroków, trudno więc uznać, by nie był granicą zbiegu wyrok wprawdzie „nie skazujący”, gdy był nieprawomocny, lecz „skazujący” po uprawomocnieniu się. Inaczej niektórzy Autorzy, np.: W. Wolter: *Wykład prawa karnego na podstawie kodeksu karnego z 1969 r. Część ogólna*, Kraków 1979, s. 284; I. Andrejew: *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1970, s. 208, który jednak swego stanowiska nie uzasadnia, a także M. Szewczyk w pracy przytoczonej w przypisie 7. Wszelako Autorka utrzymuje jednocześnie, że wyrokiem skazującym jest „wyrok wydany z zastosowaniem art. 56 k.k.” (s. 395), co sprzeczne jest z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale połączonych Izb Karnej i Wojskowej z dnia 22 grudnia 1978, VII KZP 23/77, OSNKW 1979, z. 1–2, poz. 1. Nie przekonuje też argumentacja B. Kocha (głosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1977, VI KRN 310/77, NP 1979, nr 5, s. 140), jakoby decydujące znaczenie miało użyte w art. 60 k.k. sformułowanie „co do przestępstwa”; oznacza ono tylko tyle, że „przestępstwo” w wyroku osądzono. Problem dotyczy jednak innego zagadnienia, niż stanowiące istotę głosowanego wyroku, dlatego na tym trzeba tu poprzestać.

⁵ Zob. A. Spotowski: *Warunkowe zawieszenie...*, s. 14.

⁶ I. Andrejew: *Polskie prawo karne...*, s. 208; M. Szewczyk: *Kara łączna w polskim prawie karnym. Rozważania na tle doktryny i orzecznictwa sądowego*, Kraków 1981, s. 30–34 oraz: *Wymiar kary łącznej*, NP 1982, nr 3–4, s. 79; oraz (w): K. Buchała, Z.

Ćwiakalski, M. Szewczyk, A. Zoll: *Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna*, Warszawa 1994, s. 395; W. Wolter: *Wykład prawa karnego...*, s. 284–285; A. Gubiński: *Zasady prawa karnego*, Warszawa 1980, s. 154.

⁷ Glosowany wyrok nawiązuje de facto do żywych sporów w literaturze, które miały swe źródło w treści art. 31 i 35 kodeksu karnego z 1932 r., (zob. W. Wolter: *O warunkach orzeczenia kary łącznej*, NP 1962, nr 1, s. 14–26 oraz: *O wyborze w łączeniu kar*, NP 1962, nr 9, s. 1190–1193; Z. Krauze: *O zasadach łączenia kar inaczej*, NP 1962, nr 6, s. 832–838; A. Ratajczak: *Niektóre zagadnienia realnego zbiegu przestępstw i wymiaru kary łącznej*, NP 1966, nr 3, s. 351–364). Obecnie, wobec jasnego uregulowania art. 66 k.k., polemiki te mają już tylko historyczne znaczenie. Por. K. Buchała: *Wymiar kary łącznej*, PiP 1972, nr 1, s. 50, a w szczególności: Z. Krauze: *Kara łączna...*, s. 48–49. Stanowisko podobne jak w glosowanym wyroku zajął jednak Sąd Najwyższy na gruncie obowiązującego kodeksu karnego w wyrokach: z dnia 4 maja 1971, V KRN 138/71 oraz z dnia 31 sierpnia 1971, V KRN 322/71, które przytacza Z. Krauze w ostatnio powołanej pracy (s. 49).